

Eindrapport lokaal eigendom

Versie 1.1 (bijlage 26-11-2024)

D.d. 7-11-2024

Opdracht

De provincie heeft Energie van Utrecht (verder aan te duiden als EvU) de opdracht gegeven om de windplannen van coöperaties te ondersteunen en lokaal eigendom te bevorderen. Onze activiteiten omvatten:

- Locatie-inventarisatie, om inzicht te geven in de haalbaarheid van lokaal eigendom op verschillende locaties:
 - o Eerste ronde: Gebieden die waar de gemeente mee bezig is (blauwe gebieden).
 - o Tweede ronde: Overige gebieden (rode gebieden).
- Ondersteuning bieden: Zowel eerste hands-on ondersteuning als verdere hulp initiëren.
- Samenwerking organiseren: Regionale en/of provinciale samenwerking bevorderen
- Knelpunten signaleren.

Inventarisatie locaties

Het windteam van Energie van Utrecht (EvU) heeft in alle door de provincie als meest kansrijk beschouwde locaties gesprekken gevoerd en de potentie voor lokaal eigendom geïnventariseerd. In maart werd de inventarisatie uitgevoerd voor locaties die de provincie als blauw heeft aangemerkt: met de coöperaties Lek en IJssel Stroom, Coöperatie IEDEREEN, Woerden Energie, Rhenen, BENG!, de Knotwilg en de samenwerkende coöperaties in de regio Amersfoort.

Vanaf juni heeft het team de tweede inventarisatieronde uitgevoerd voor locaties die de provincie als rood heeft aangemerkt, waar gemeenten nog geen medewerking aan windenergie wilden verlenen. Sommige gemeenten tonen inmiddels bereidheid, terwijl anderen hun afwijzing handhaven.

We hebben in die ronde o.a. gesproken met de coöperaties Lek en IJssel Stroom, Onze Zon Baarn, BijZONder Baarn, Eemnes Energie, Eigenwijkse Energiecoöperatie, Opgewekt Houten, Durzaam Eiland, Veenwind, 2030.nu., de Knotwilg, Zon op Woudenberg, Rijne Energie, Coöperatie Wageningen-Rhenen Wint i.o. en Heuvelrug Energie.

Tijdens deze gesprekken volgden we een vast protocol met 50 vragen. We geven de antwoorden terug aan de betreffende coöperatie om hun ambitie, locatiepotentie, eventuele ondersteuningsvragen en wensen voor samenwerking duidelijk te maken.

Deze gesprekken hebben ook geresulteerd in specifieke verzoeken om personele ondersteuning bij het projectbureau. Het windteam ondersteunt momenteel projectmatig Woerden Energie, BENG! en Lek en IJssel Stroom.

Samenwerkingen

Zes energiecoöperaties (De Windvogel, Samen Energie Amersfoort, Soester Energie, Duurzame Energie Coöperatie Zeist, Zon op Woudenberg, Windkracht Eemland) werken samen voor windenergie langs de

A28 en de Vlasakkers (de scope van het OER A28 project). Deze samenwerking werd op 31 mei aangekondigd en vastgelegd in een overeenkomst.

In gebied 24 (Woerden, Montfoort) is de intentie uitgesproken voor samenwerking tussen Woerden Energie, Lek en IJsselstroom, Energie van Utrecht en (potentieel) Rijne Energie. De voordelen van samenwerking zijn herkend en verdere uitwerking vindt plaats in volgende gesprekken.

Samenwerkingsovereenkomst (SOK)

Om de samenwerking tussen coöperaties op provinciale schaal duidelijk te organiseren, is een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Dit concept is besproken met de geïnteresseerde leden van Energie van Utrecht. De meeste leden die met windenergie bezig zijn onderschreven begin september het belang en de noodzaak van het vastleggen van de samenwerking en naar verwachting zal het merendeel van hen de SOK in het najaar van 2024 gaan tekenen.

Inclusiviteit

De coöperaties vinden inclusiviteit belangrijk. Twee aspecten kunnen hierbij worden onderscheiden:

1. Iedereen moet kunnen deelnemen of actief worden uitgenodigd.
2. Deelname moet mogelijk zijn zonder of met beperkte financiële inleg.

De implementatie hiervan volgt vooral tijdens de werving van deelnemers en de financieringsfase. De coöperaties zijn zeer bereidwillig om in die fase invulling te geven aan deze aspecten. We **nemen** dit op in het kennisprogramma van het Servicepunt Energie in 2025 en wijzen de coöperaties op de beschikbare kennis en voorbeelden bij de Academie van Energie Samen, de landelijke koepel van energiecoöperaties.

Knelpunten lokaal eigendom

Een belangrijk aandachtspunt is de financierbaarheid van het eigen vermogen van de coöperaties. Pas in een volgende fase van de projecten komt dit concreet aan de orde. Er zijn praktijkvoorbeelden elders in Nederland waar 50 of 100% eigen vermogen succesvol is gerealiseerd, maar dit is niet eenvoudig. Coöperaties zullen hun netwerk inzetten om financiering bij hun leden te verkrijgen. Bij een goede business-case zal er veel interesse zijn van leden en andere belangstellenden. Dit wordt verwacht op basis van ervaringen met vergelijkbare projecten in Nederland. Vooral in dunbevolkte gebieden moet eigendom van lokale bewoners mogelijk worden aangevuld met participanten uit andere gebieden om voldoende eigen vermogen te verkrijgen. De provincie biedt deze mogelijkheid in zijn beleidskader voor lokaal eigendom. Dit impliceert dat coöperaties in naburige gebieden moeten samenwerken bij de financiering van projecten.

In de gesprekken met de energiecoöperaties werd de onzekerheid over de financiering vanuit de leden veelvuldig genoemd als mogelijk knelpunt.

EvU heeft een eerste inventarisatie voor mogelijke oplossingen uitgevoerd met een werkgroep uit haar leden uitgevoerd. De conclusie daaruit is dat er een vangnet kan worden gecreëerd om de financiering voor lokaal eigendom rond te krijgen: onder andere via bestaande fondsen, inbreng van bedrijven, samenwerking met sterke windcoöperaties uit andere delen van Nederland, achtergestelde leningen en/of een provinciale portfolioaanpak.

Om goed in beeld te brengen wat deze oplossingen kunnen betekenen en hiervoor de dienstverlening van EvU aan windcoöperaties en de samenwerkingsstructuren met derden op te zetten is meer inspanning nodig.

De mogelijkheden voor lokaal eigendom

Deze bevindingen vormen een momentopname, omdat de mogelijkheden voor de activiteiten van lokale coöperaties worden beïnvloed door diverse factoren die kunnen wijzigen. Een daarvan is het vigerende gemeentelijke beleid. In gemeenten waarin de gemeente beleid heeft dat windenergie niet of beperkt mogelijk maakt, zijn de mogelijkheden van lokale coöperaties om voorbereidend werk uit te voeren voor windprojecten nog beperkt en is daardoor ook nog minder duidelijk hoe lokaal eigendom gestalte kan krijgen, ook al hebben de coöperaties duidelijke intenties.

Op dit moment zijn de volgende conclusies te formuleren:

1. In vrijwel alle gebieden zijn volwassen coöperaties actief die bereid en in staat zijn om een optimale rol te spelen bij het realiseren van lokaal eigendom.
2. In sommige regio's zijn aanvullend ook andere lokale energiecoöperaties of initiatieven actief die daarbij mee kunnen werken.
3. In vrijwel alle gebieden waar coöperaties zich op concentreren achten zij lokaal eigendom voor 50% tot 100% haalbaar en zullen zij zich daarvoor inspannen. In 10 gebieden wordt 100% als haalbaar beschouwd.
4. In sommige gebieden in de "blauwe locaties" wordt al samengewerkt met een andere, niet coöperatieve, ontwikkelaars.
5. In veel gevallen zijn er nog geen afspraken met lokale grondeigenaren. Een belangrijke reden hiervoor is dat het niet in een coöperatief en participatief ontwikkelproces past om op voorhand bindende (financiële)afspraken te maken met grondeigenaren, als er nog gesprekken met anderen in de omgeving kunnen worden gevoerd. Dit is bijvoorbeeld het geval als er nog geen gemeentelijk beleid is vastgesteld.
6. Door de gesprekken die het team Wind van EvU met alle betreffende coöperaties gevoerd heeft en de geboden ondersteuning, is de basis voor de rol van de coöperaties verder versterkt. Door de gesprekken en het kennisprogramma zijn zij beter voorbereid op het ontwikkelen van windenergie met lokaal eigendom en kennen zij hun collega's in andere delen van de provincie beter.

In een separaat overzicht zijn de bevindingen per locatie samengevat, met de inschatting van de invulling van lokaal eigendom door een of meer lokale energiecoöperaties.

Relatie met Servicepunt Energie

Het door de Provincie Utrecht ondersteunde Servicepunt Energie verzorgt EvU voor het onderdeel elektriciteit. Door dit Servicepunt worden coöperaties laagdrempelig geholpen om zon- en windprojecten aan te jagen en in de verdere ontwikkeling van hun organisatie. Dit gebeurt o.a. via een helpdeskfunctie, adviesgesprekken, kennissessies en korte maatwerkondersteuning per project. Ook vanuit Servicepunt Energie is afgelopen jaar gewerkt om de coöperaties te ondersteunen op gebied van wind:

- Bijeenkomst windleden 19 februari: voorlichting over plan MER en proces Provincie Utrecht, en eerste gesprek en peiling voor de brede Samenwerkingsovereenkomst
- Kennisbijeenkomsten wind op 19 september en 23 oktober
- Belangenbehartiging bij stakeholders voor lokaal eigendom bij wind

Lijst 1: blauwe gebieden

gemeente	locatie	betrokken energiecoöperatie/initiatief	bereidheid coöperatie om windenergie te ontwikkelen	expertise en middelen coöperatie	bereikbaar percentage lokaal eigendom	samenwerking met (andere) ontwikkelaar	afspraken met grondeigenaren	ondersteuning door Energie van Utrecht (EvU)	regionale samenwerking	overige aspecten
Lopik	23	Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom	hoog	volwassen coöperatie	50%	samenwerkingsovereenkomst met Eneco 50%/50%	liggen vast; betreft repowering	organiseren gesprekken tussen coöperaties in het gebied	niet nodig	hoe krijgen we local4local (lokale levering van lokaal opgewekte energie) voor elkaar? Integratie met zonneveld?
Woerden	24	Woerden Energie	hoog	volwassen coöperatie	50-100%	nog niet	verkenning uitgevoerd in juni	adviseur/projectleider Energie van Utrecht ingeschakeld	coöperaties Woerden Energie en Lek en IJssel Stroom initiëren onderlinge samenwerking	
Montfoort	24	Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom	hoog	volwassen coöperatie	50-100%	nog niet	contacten van enkele jaren gekeden, geen afspraken	adviseur/projectleider Energie van Utrecht ingeschakeld	coöperaties Woerden Energie en Lek en IJssel Stroom initiëren onderlinge samenwerking	CoöperatieDEREEN wil eventueel meewerken aan project met focus op participatie/voordelen voor minder kapitaalcrachten
Vijheerenlanden	57	de Knotwilg	hoog	volwassen coöperatie, succes geboekt met vorig project	50%	met Greentrust 50%/50% optieovereenkomst voor 2 windmolens	optieovereenkomst met 2 van 3 eigenaren	niet nodig geacht door coöperatie: hebben zelf professionals	niet nodig	
Vijheerenlanden	59	de Knotwilg	hoog	volwassen coöperatie, succes geboekt met vorig project	50%	intentie met Greentrust 50%/50%	nog niet gemaakt	niet nodig geacht door coöperatie: hebben zelf professionals	niet nodig	
Amersfoort	89	wordt niet door lokale coöperaties opgepakt; zij vinden dit geen geschikte locatie voor windenergie								Weinig ruimte voor één, laat staan twee windmolens, aansluiting voor windmolen ten westen van snelweg moet onder snelweg door, mogelijke bezwaren RWS rond verkeersveiligheidsbeïnvloeding door bewegende wieken, daarom geen interesse bij lokale coöps
Rhenen	99	Wageningen-Rhenen Wint i.o.	hoog	coöperatie in oprichting, ondersteund door volwassen coöperaties	100%	samenwerkingsovereenkomst met De Windvogel	er zijn gesprekken gaande met twee partijen	nu niet nodig vanwege samenwerking met de Windvogel	energiecoöperatie Rhenen en Coöperatie ValleiEnergie kunnen eventueel later aanhaken.	gebied valt in de 8km-zone rondom Veluwezone: zomerstilstand vanwege wespandief vereist door provincie Gelderland

OER *)-locatie A28	81 (en 84)	De Windvogel, Samen Energie Amersfoort, Soester Energie, Duurzame Energie Coöperatie Zeist, Zon op Woudenberg, Windkracht Eemland	hoog	volwassen volwassen coöperaties, tevens de expertise van De Windvogel beschikbaar	50-100%	nee	nee, OER-tender *)	niet nodig geacht als De Windvogel ondersteuning biedt	is opgestart en aangekondigd onder de naam Wind4U	grote potentie gezien omvang project, samenwerking coöperaties, regie vanuit provincie en OER *) en afstand tot omwonenden
---------------------------	------------	---	------	---	---------	-----	--------------------	--	---	--

*) OER = Opwek van Energie op Rijksvastgoed (<https://www.energieoprijksgrond.nl>)

Lijst 2: rode gebieden

gemeente	locatie	betrokken energiecoöperatie/initiatief	bereidheid coöperatie om windenergie te ontwikkelen	expertise en middelen coöperatie	bereikbaar percentage lokaal eigendom	samenwerking met (andere) ontwikkelaar	afspraken met grondeigenaren	ondersteuning door Energie van Utrecht (EvU)	regionale samenwerking	overige aspecten
Oudewater	1	Lek en IJssel Stroom	de coöperatie concentreert zich op de locatie 8							
Oudewater	8	Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom	hoog; de coöperatie wenst dat de provincie een projectbesluit neemt	volwassen coöperatie	100%	nee	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	Energie Oudewater werkt mee als lokale partner	bij voorkeur windenergie in combinatie met een zonneveld van 20 ha; dat kan het financieel haalbaar maken
Lopik	10	Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom	de coöperatie concentreert zich op de locatie 23							
Montfoort	18	Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom	de coöperatie concentreert zich op de locatie 24, conform het gemeentelijke beleid							
Woerden	20	Woerden Energie	de coöperatie concentreert zich op locatie 24, conform het gemeentelijke beleid							

Vijfheerenlanden	29	De Knotwilg	de coöperatie concentreert zich op de locaties 57 en 59							
Stichtse Vecht	35	Energiecoöperatie 2030.nu	redelijk hoog, als de provincie projectbesluit neemt en afhankelijk van raadpleging leden	volwassen coöperatie, beperkte capaciteit	50-100%	nee	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	niet nodig of zinvol	locatie 43 ligt meer voor de hand dan locaties 35 en 39 gezien de omvang en het initiatief van de grondeigenaren
Ronde Venen	38	Veenwind	hoog	volwassen coöperatie, beperkte capaciteit	50%	er is contact met Windunie die grondposities heeft maar daarmee zijn nog geen afspraken	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	gewenst met Duurzaam Angstelland, potentieel met 2030.nu	
Stichtse Vecht	39	Energiecoöperatie 2030.nu	redelijk hoog, als de provincie projectbesluit neemt en afhankelijk van raadpleging leden	volwassen coöperatie, beperkte capaciteit	50-100%	nee	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	niet nodig of zinvol	locatie 43 ligt meer voor de hand dan locaties 35 en 39 gezien de omvang en het initiatief van de grondeigenaren
Lopik	42	Energie Coöperatie Lek en IJssel Stroom	de coöperatie concentreert zich op de locatie 23					niet nodig geacht door coöperatie: hebben zelf professionals		
Stichtse Vecht	43	Energiecoöperatie 2030.nu	redelijk hoog, als de provincie projectbesluit neemt en afhankelijk van raadpleging leden	volwassen coöperatie, beperkte capaciteit	50%	er is contact met een groep grondeigenaren in gebied 43 die met Windunie werkt en er is de bereidheid tot samenwerking met 2030.nu	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	niet nodig of zinvol	locatie 43 ligt meer voor de hand dan locaties 35 en 39 gezien de omvang en het initiatief van de grondeigenaren
Vijfheerenlanden	48	De Knotwilg	de coöperatie concentreert zich op de locaties 57 en 59							

Utrecht	49	Rijne Energie en De Windvogel	hoog	volwassen coöperaties	50-100%	nee	nog niet gemaakt	geen, voldoende eigen expertise bij de partners	Rijne Energie werk voor dit project samen met de landelijke coöperatie De Windvogel	
de Bilt	67	BENG!	hoog	volwassen coöperatie	minstens 50%	nee	nog niet gemaakt	adviseur EvU ingeschakeld, ondersteunt bij sluiten grondcontracten	niet nodig of zinvol	
Baarn	75	Bijzonder Baarn/Baarn Duurzaam	hoog, als provincie projectbesluit neemt	volwassen coöperatie	50 tot 100%	nog niet in beeld	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	samenwerking is gewenst met Eemnes Energie (EE) en eventueel in een groter verband	bij voorkeur windenergie in combinatie met een zonnenveld
Wijk bij Duurstede	78	Eigenwijkse Energiecoöperatie	hoog, moet nog voorgelegd worden aan de leden	volwassen coöperatie	minstens 50%	verkennende gesprekken	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	Opgewekt Houten wil Eigenwijkse Energiecoöperatie graag ondersteunen bij windontwikkeling gebied 78	locatie is ruimtelijk gezien logische plek: strak tegen het Amstardam Rijn Kanaal en ten noorden van een bedrijventerrein.
Utrechtse Heuvelrug	96	Heuvelrug Energie	redelijk hoog, als de provincie projectbesluit neemt en afhankelijk van raadpleging leden	volwassen coöperatie, beperkte capaciteit	50 tot 100%	In het verleden contact gehad met Pure Energie maar nog niet concreet	nog niet gemaakt	algemene ondersteuning vanuit Servicepunt Energie	potentieel met Vallei Energie, Zon op Woudenberg, ondernemerscoöperatie Renswoude	Heuvelrug Energie zou liever vanaf het begin samen met de inwoners iets ontwikkelen, maar dat is op deze locatie 96 niet mogelijk; er is geen lokale inwonerscoöperatie in Renswoude en Veenendaal

d.d. 26-11-2024

In de gemeente Eemnes, Woudenberg en Leusden zijn ook coöperaties actief, maar de betreffende locaties 95 en 73 zijn momenteel niet relevant vanwege afspraken in de RES-regio Amersfoort.

In de gemeente Houten zijn ook coöperaties actief, maar zij nemen geen actie op locatie 69 omdat die niet als kansrijk is aangeduid.

*) OER = Opwek van Energie op Rijksvastgoed (<https://www.energieoprijksgrond.nl>)